

Justitsministeriet

Administrationsafdelingen

Dato: 8. juni 2005
Dok.: HLS40202
Budget- og Planlægningskon-
toret

Besvarelse af spørgsmål N, O og P af 20. maj 2005 fra Folke- tingets Retsudvalg (REU alm. del).

Jeg vil besvare spørgsmålene samlet – i første omgang spørgsmå-
lene N, O og P, der angår forhold i kriminalforsorgen generelt. De
2 sidste spørgsmål Q og R vedrører specifikt forhold på Fæng-
selsafdelingen Kærshovedgård og vil eventuelt kunne besvares
efterfølgende i en særskilt runde, hvis udvalget finder det mest
hensigtsmæssigt.

Det første spørgsmål angår udviklingen i fængselspersonalets
forhold, og udvalget har i den forbindelse peget på 3 forhold –
arbejdsmiljøet – vold og trusler om vold mod personalet – samt
sygefraværet og førtidspensioneringer.

Jeg kan oplyse, at forbedringer af **arbejdsmiljøet** i fængsler og arresthuse er et område, der er prioriteret højt i Kriminalforsorgen. Der er de seneste år iværksat mange initiativer for at forbedre forholdene, og der vil blive iværksat endnu flere. Blandt de mange initiativer kan jeg nævne følgende:

- Arbejdstilsynet har gennemført en landsdækkende tilsynsindsats i fængsler og arresthuse, hvor de har undersøgt det psykiske arbejdsmiljø. Kriminalforsorgen har modtaget rapporterne fra disse besøg og er i færd med udarbejde en tilbagemelding til Arbejdstilsynet. Når Arbejdstilsynet herefter har taget endelig stilling til de problemområder, som de har peget på, kan Kriminalforsorgen gå i gang med at se på, hvor der skal gøres en særlig indsats.
- På afdelingerne for negativt stærke indsatte er der gennemført teambuildingkurser for personalet, og der tilbydes regelmæssig supervision med henblik på at bearbejde ubehagelige oplevelser på jobbet.
- På tjenestestederne er der fængselsfunktionærer, der er uddannet til at varetage debriefing af kollegaer. Der tilbydes så-

ledes støtte i form af samtaler til medarbejdere, der har været udsat for bl.a. vold og trusler.

- På finansloven for 2003 blev der afsat en pulje på 5 mio. kr. med det formål at finansiere projekter til forbedring af arbejdsmiljøet, herunder det psykiske arbejdsmiljø og nedbringelse af sygefraværet. Projekterne har primært været afviklet i 2004, og der er netop udgivet en ekstern evalueringsrapport over forløbene. Den viser, at de personer, der er blevet interviewet om projekterne, generelt har oplevet positive resultater, som enten allerede er slået igennem i arbejdsmiljøet eller tegner til at gøre det i den kommende tid. Personalestyrelsen holdt i slutningen af maj en stor konference om trivsel og sygefravær, hvor Kriminalforsorgen præsenterede de forskellige projekter, og hvor det eksterne konsulentfirma, der har stået for evalueringen, gennemgik resultaterne. Formålet med konferencen var bl.a., at også andre statslige arbejdspladser kan få glæde af de erfaringer, der er gjort i Kriminalforsorgen.
- Direktoratet for Kriminalforsorgen har netop afsat yderligere en pulje på 4 mio. kr. til arbejdsmiljørelaterede initiativer i fængslerne og arresthusene. En del af midlerne forventes brugt til sundhedsmæssige tiltag og lignende initiativer, der

kan være medvirkende til at gøre medarbejderne mere raske og tilfredse og dermed også nedbringe sygefraværet.

- Kriminalforsorgen har herudover indgået aftale med NMC (Nordisk Mental Corporation) om krisehjælp til Kriminalforsorgens medarbejdere. NMC fungerer som et gratis og anonymt hjælpesystem til den enkelte medarbejder.

Udover disse tiltag, der som led i en forbedring af personalets arbejdsmiljø er rettet bl.a. mod tilfælde af vold og trusler, er indsatsen for at imødegå episoder med **vold og trusler** i sig selv et fokusområde for Kriminalforsorgen. En arbejdsgruppe har peget på forskellige tiltag med henblik på både at forebygge, at episoderne opstår, og sikre en opfølgning i de tilfælde, hvor personalet har været udsat for noget ubehageligt. Adskillige af arbejdsgruppens forslag er allerede udmøntet, og Kriminalforsorgen arbejder videre med de øvrige forslag inden for de økonomiske rammer, der er til rådighed. Fængslerne skal endvidere ifølge kontrakterne for 2005 udarbejde og iværksætte en plan for forebyggelse af vold og trusler mod ansatte.

Pr. 1. januar 2004 er der indført et nyt registreringssystem vedrørende vold og trusler. Efter det nye system medtages flere episo-

der, idet der også registreres episoder, som sker uden for tjenesten, ligesom statistikken er udvidet til at omfatte vold og trusler mod familien. Herudover registreres nu episoder med hærværk og mindre alvorlige trusler. Forsøg på vold er udskilt til særskilt registrering, hvor disse episoder tidligere blev registreret som vold.

Antallet af voldsepisoder var nogenlunde konstant i perioden fra 1996-2002, hvorefter der skete en stigning i 2003. Antallet af indrapporterede tilfælde med vold og forsøg på vold har endvidere været stigende i 2004.

De nyeste tal fra 1. kvartal 2005 viser imidlertid nu et fald i både antallet af voldsepisoder og trusler. Det er bestemt meget glædeligt, men selv om man har lov at håbe og tro, at de iværksatte tiltag nu har vendt udviklingen, må man erkende, at det nok endnu er for tidligt at udtale sig mere skråsikkert om, at dette er tilfældet.

Jeg kan oplyse, at der netop er holdt møder for henholdsvis de åbne og de lukkede fængsler, hvor det er drøftet, hvad man yderligere kan gøre for at forebygge episoder med vold og trusler.

På mødet med de åbne fængsler var der enighed om, at vold og trusler ikke er noget stort problem. Der er meget få voldsepisoder, og truslerne er generelt ikke alvorlige. Man udvekslede på mødet erfaringer og initiativer på de enkelte fængsler og var enige om, at det er vigtigt at synliggøre omfanget af problemet, have jævnlige erfaringsudvekslinger og overveje indførelse af supervision.

På de lukkede fængsler drøftede man omgangstonen, som generelt er blevet mere rå. Man skal holde fast i, at omgangstonen skal være ordentlig, og at upassende sprogbrug ikke bliver accepteret. Det var indtrykket, at en stor del af volds- og trusselsepisoderne udspringer fra relativt få psykisk dårlige indsatte.

Et projekt, der har til formål at forbedre forebyggelsen og håndteringen af konflikter i Kriminalforsorgen, er netop blevet gennemført. På baggrund af projektet anbefales forskellige indsatsområder, som Kriminalforsorgen nu skal i gang med at se på. Formålet med projektet er, at Kriminalforsorgen kan iværksætte en ny supplerende uddannelse i konfliktforebyggelse og konflikthåndtering. Udover initiativer af den omtalte karakter skal jeg naturligvis i forbindelse med indsatsen mod vold og trusler samtidig pege på den markante opstramning af afsoningsforholdene for rockerne og andre negativt stærke indsatte, der blev iværksat sidste år. Denne

opstramning omfatter som bekendt bl.a. en mulighed for at overføre voldelige eller truende indsatte til afsoning under restriktive forhold i de nye særligt sikrede pladser i Politigårdens Fængsel.

Et andet væsentligt indsatsområde, som udvalget også har peget på, er sygefraværet. Sygefraværet i Kriminalforsorgen har gennem de seneste år været et væsentligt indsatsområde, da antallet af sygedage pr. medarbejder har været stigende.

For at imødegå denne udvikling har Kriminalforsorgen siden begyndelsen af 2003 iværksat en vifte af initiativer både på det holdningsprægede område, på regelområdet og på det statistiske område.

I marts 2003 udsendte direktoratet således en håndbog til ledelserne på alle tjenestesteder i Kriminalforsorgen. Håndbogen blev fulgt op i august samme år med en orienteringspjece til medarbejderne. Håndbogen har en positiv tilgang til sygefraværsproblematikken. Den indeholder en opfordring til en holdningsændring hos ledelser og medarbejdere fra kontrol og mistro til åbenhed, tillid og omsorg. Håndbogen anviser, hvordan man på det enkelte tjenestested skal udarbejde en lokal sygepolitik.

Som en integreret del af håndbogen blev der fastlagt regler for kontakt til sygemeldte medarbejdere.

Håndbogen indeholder tillige en række sagsbehandlingsmæssige henvisninger til brug og støtte for de lokale tjenestesteders behandling af sygesagerne.

Siden 1. kvartal 2003 har direktoratet udsendt en ny forbedret statistik over sygefraværet i Kriminalforsorgen.

Med henblik på en afklaring af en række medarbejders situation har direktoratet i både 2003 og 2004 bedt nogle af de tjenestesteder, som havde uafklarede sygefraværssager, om at gennemgå disse. Denne gennemgang har medført en afslutning og afklaring af en lang række sager.

Jeg kan herudover nævne, at der nu i fængslernes resultatkontrakter er fastsat særlige måltal for sygefraværet. Således må det gennemsnitlige sygefravær på hvert af de åbne fængsler maksimalt være 13 dage pr. medarbejder i 2005. På hvert af de lukkede fængsler må det gennemsnitlige sygefravær senest i 2006 maksimalt være 17 dage om året pr. medarbejder.

I 2003 blev der - som jeg tidligere nævnte - afsat 5 mio. kr. på finansloven til nedbringelse af sygefraværet og til forbedring af det psykiske arbejdsmiljø. Efter ansøgning fra tjenestestederne blev der udvalgt 15 projekter såvel i fængsler som i arresthuse. Projekterne har været mangeartede og har haft fokus på både fysisk betonede tiltag som træningsfaciliteter, og på psykiske forhold, som fx stress.

Når man ser på udviklingen i sygefraværet, er det bemærkelsesværdigt at kunne konstatere, at der fra 2003 til 2004 er sket et fald på 14%.

Det er besluttet, at Kriminalforsorgens indsats med at reducere sygefraværet skal fortsætte. Fokuspunkterne vil blandt andet være en revision af sygefraværshåndbogen, en mere detaljeret statistik, sundhedsmæssige tiltag og bedre sammenhæng mellem arbejds- og privatliv.

Kriminalforsorgen har ikke umiddelbart tilgængelige statistikker over **førtidspensioneringer** og gennemsnitsalderen for de førtidspensionerede. Foranlediget af et tidligere spørgsmål fra Folketingets Retsudvalg (spørgsmål nr. 156-158 af 5. februar 2004) har Kriminalforsorgen imidlertid i 2004 modtaget oplysninger fra

Personalestyrelsen over antal pensionerede i den uniformerede styrke i årene 1999-2003. Direktoratet for Kriminalforsorgen har på baggrund af de indhentede oplysninger beregnet, at gennemsnitsalderen for de personer, der blev førtidspensioneret, var knap 46 år i 2003, hvor den de foregående 4 år var omkring 50 år. Der er tale om forholdsvis små tal (39 personer, der blev førtidspensioneret i 2003 ud af en aktiv styrke på 3644), og tallene dækker ikke kun førtidspensioneringer på grund af nedslidning i jobbet, men også førtidspensioneringer på grund af helbredsmæssige problemer i øvrigt. Det er derfor svært at udlede noget sikkert af tallene.

Alligevel er der naturligvis grund til bekymring, hvis fængselsfunktionærer nedslides på jobbet, og det er også derfor, at der i Kriminalforsorgen gøres en stor indsats for at sikre et bedre arbejdsmiljø.

I tilknytning til de omtalte forhold vedrørende fængselspersonalets situation og vilkår er det naturligvis sådan – som udvalget har peget på i spørgsmål O – at belægget i Kriminalforsorgens institutioner har en væsentlig betydning for det daglige arbejde og arbejdsmiljø i institutionerne. Kriminalforsorgen følger derfor også dagligt belægningen nøje med henblik på at udjævne og fordele

belægningen, så overbelægning i videst muligt omfang kan undgås.

Kriminalforsorgen udarbejder endvidere hvert år en belægsprognose, som ligger til grund for en efterfølgende handleplan for tilpasning af kapacitet og belæg.

Der er de seneste år åbnet ca. 500 nye fængselspladser for at imødegå en øget strafmasse, mindske belægspresset og afvikle venterkøen til Kriminalforsorgens institutioner.

Det har imidlertid ikke været muligt at få nedbragt venterkøen væsentligt og dermed skabe det nødvendige grundlag for, at belægssituationen i Kriminalforsorgen kunne normaliseres.

I forbindelse med finanslovsaftalen for 2005 besluttede regeringen derfor sammen med Dansk Folkeparti at fastholde en høj gennemsnitlig kapacitetsudnyttelse på 95-96 %, med det formål at afviklet den eksisterende venterkø ved årets udgang. Kriminalforsorgen har samtidig fået tilført 30 mio. kr., til de udgifter, der er forbundet med det høje belæg, i form af bl.a. overarbejde og sikring af arbejdsmiljøet.

På denne baggrund har Kriminalforsorgen oprettet midlertidig nødkapacitet og intensiveret styringen af kapacitetsudnyttelsen, således at overbelægning i videst muligt omfang finder sted i åbne fængsler, hvor de fysiske rammer og regimer bedst tillader overbelægning i kortere perioder.

Til trods for en høj kapacitetsudnyttelse i den forgangne del af året er venterkøen imidlertid ikke afviklet som forudsat. For hurtigst muligt at få afviklet venterkøen og derved normalisere tilstandene i fængslerne, har regeringen sammen med Dansk Folkeparti netop besluttet, at der skal oprettes 150-170 helt midlertidige pladser i det tidligere asylcenter på Sydlangeland - Center Holmegård. Disse pladser skal med meget kort frist tages i brug til aflastning af hele Kriminalforsorgen.

Herudover vil ordningen vedrørende straffuldbyrdelse på bopælen under intensiv overvågning og kontrol – de såkaldte elektroniske fodlænker - der træder i kraft den 1. juli 2005, kunne medvirke til at, venterkøen afvikles, og på længere sigt til at kapacitetsudnyttelsen kan nedbringes.

På baggrund af de nævnte initiativer forventes det, at Kriminalforsorgens institutioner fra 2006 og frem med de nu kendte præ-

misser vil kunne komme ned på en kapacitetsudnyttelse, der svarer til vores målsætning om et gennemsnitligt belæg på 92 %.